

Handlingsplan for trygt og godt psykososialt barnehagemiljø i Ringeriksbarnehagen

Innhold

1 Innledning.....	3
1.1 Målsettinger	4
1.1.1 Barnehageloven § 41 Nulltoleranse og forebyggende arbeid.....	4
1.1.2 Barnehageloven § 42 Plikt til å sikre at barnehage- barna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)	4
1.1.3 Barnehageloven § 43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn	4
2 Autoritative voksenrollen i barnehagen.....	5
3 Foreldrerollen.....	5
4 Mobbing i barnehagen	6
4.1 Betydningen av felleskapet	6
4.2 Definisjon mobbing	6
4.3 Presisering av definisjonen.....	6
4.4 Forebygging av mobbing	6
5. Krenkelser i barnehagen.....	7
5.1 Krenkende atferd.....	7
5.2 Hvordan avdekke krenkende atferd	7
5.3 Tiltak ved krenkende atferd	8
5.4 Voksne som krenker og mobber	8
6. Tiltak og aktivitetsplikt	9
7. Maler og ressurser.....	11
7.1 Sjekkliste for barnehagens psykososiale miljø	11
7.2 Sjekkliste for de voksnes relasjoner til barna.....	13
7.3 Mal for møter om krenkelser/mobbing i barnehagen	14
7.4 Forpliktende tiltaksskjema ved avdekking av krenkende atferd:.....	14
7.5 Internkontroll: Våre rutiner for å forebygge mobbing og krenkende atferd	15
7.6 Veileder til kollegasamtaler i arbeidet mot mobbing og krenkelser	16
7.6.1 Grunnleggende holdninger som bakgrunn for samtalen	16
7.6.2 Forslag til struktur på en kollegaveiledningsamtale	16

1 Innledning

Denne planen beskriver hvordan Ringeriksbarnehagene arbeider for å forhindre mobbing og andre krenkelser. Planen beskriver hva barnehagene skal gjøre for å forebygge, hva barnehagene skal gjøre for å gjenkjenne mobbing og krenkelser blant barn og voksne, samt hvilke tiltak som må gjøres dersom det forekommer mobbing eller krenkelser.

Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette. (Rammeplanen, 2017)

Voksne har en etisk forpliktelse til å handle omsorgsfullt overfor alle barn i barnehagen. Barn fortjener en barndom preget av vennskap, inkludering, gode opplevelser og nære og trygge relasjoner til både voksne og de andre barna. Erfaringer fra barnehagen viser at mobbeatferd forekommer, men at barn i barnehagealder ikke forstår at deres handlinger kan påvirke andre barn i barnehagen negativt. En bør derfor drøfte begrepet mobbing og mobbeatferd på en annen måte enn det gjøres for barn i skolealder. Mobbing eller mobbeatferd hører ikke hjemme i den gode barndommen. (Idsøe/Roland 2017)..

Å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikre at barn får ta del i og medvirker i et fellesskapet, er viktige verdier som skal gjenspeiles i barnehagen. Barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse. (Rammeplanen, 2017)

Arbeidet med å fremme prososiale ferdigheter og stoppe krenkelser og mobbeatferd i barnehagen krever sensitive voksne med reflekterte tilnærminger og strategier. Barnehagens ledelse har ansvar for at arbeidet prioriteres. Klart uttrykte mål og forventninger til sosialt kompetent atferd hos både voksne og barn må nedfelles i barnehagens planer.

For at alle barn skal oppleve trygge og gode dager i barnehagen, er det avgjørende at de ansatte har kompetanse på å forebygge krenkelser og mobbing, gjenkjenne det når det skjer, og vite hvordan en skal ta tak i det. Alle voksne bør kjenne til barnehagens krav og forventninger til sosialt kompetent atferd. Utvikling av sosial kompetanse krever at barnehagen og foreldrene samarbeider nært. Nært samarbeid er også en forutsetning om mobbeatferd observeres.

Planen gir føringer som den enkelte barnehagen må belyse gjennom egen handlingsplan eller i årsplanen, hvor de omsetter planen til pedagogisk praksis. Planen er ikke fyllestgjørende for barnehagen. Barnehagen og de ansatte har aktivitetsplikt dersom de opplever et barn mobbes. I egne planer må det komme frem hvordan barnehagen ivaretar aktivitetsplikten.

Handlingsplan mot mobbing og andre krenkelser skal bidra til:

- Å videreutvikle et likeverdig barnehagetilbud med høy kvalitet i alle barnehager
- At alle barn opplever å være betydningsfulle for fellesskapet
- Å definere voksnes holdninger til mobbing og krenkelser
- Å møte voksne i barnehagen som autoritative
- Å gi alle barn og voksne gode samspillsstrategier
- Å danne felles retning for arbeid mot mobbing i Ringeriksbarnehagene

1.1 Målsettinger

Målsettingene imøtekommer følgende krav i barnehageloven;

1.1.1 Barnehageloven § 41 Nulltoleranse og forebyggende arbeid

Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser.

Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.

1.1.2 Barnehageloven § 42 Plikt til å sikre at barnehage- barna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det.

Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller. Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.

Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå:

- a) hvilke problemer tiltakene skal løse
- b) hvilke tiltak barnehagen har planlagt
- c) når tiltakene skal gjennomføres
- d) hvem som skal gjennomføre tiltakene
- e) når tiltakene skal evalueres.

1.1.3 Barnehageloven § 43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren.

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommen- de melde fra til barnehageeieren direkte.

2 Autoritative voksenrollen i barnehagen

Den autoritative voksne bygger en positiv relasjon med barna og mestrer balansen mellom varme og kontroll. Den voksne ser barnets perspektiv og har medvirkning i fokus. Krav settes ut fra barnets forutsetninger, og den voksne utøver positiv grensesetting. Voksenstilen er preget av varme og respekt for barnet.

Vær autoritativ ved å:

- være anerkjennende
- være sensitiv
- ta barnets perspektiv
- ta ansvar for relasjonen
- skape gylne øyeblikk, *gjennom dagen*-etablere en varm atmosfære for å styrke relasjonen (banking time).
- tenke på barnets medvirkning
- være tydelig
- forklare grensene du setter for barnet
- hjelpe barnet å forstå og sette ord på sine følelser
- være konsekvent
- ha rutiner

Finn balansen mellom varme og kontroll. Gi trygghet og gode rammer. Vær en forutsigbar voksen.

3 Foreldrerollen

Autoritative foreldre fremmer positiv sosial utvikling og forebygger negative handlinger og mobbing gjennom varme relasjoner, krav og forventninger. Oversatt til praksis betyr det forelderens tar sin plass som veileder og rådgiver for barnet, og er god med oppmuntring og ros, lytter og forstår barnet, men setter også de grenser de mener er best for barnet med barnets beste for øyet.

- Vær en god rollemodell for ditt eget og andres barn.
- Støtt opp om holdninger som barnehagen fremmer.
- Sette i gang og delta på felles arrangement.
- Følg med og veiled barna i bruk av sosiale medier.
- Jobb aktivt for å styrke ditt barns sosiale kompetanse.
- Innta en positiv holdning til barnehagen, og snakk positivt om andre barn.
- Svare på brukerundersøkelsen.
- Snakk med barnet om barnehagehverdagen.
- Ta kontakt dersom deres barn forteller at andre blir mobbet/ertet/plaget.
- Vær godt forberedt til foreldresamtalen

4 Mobbing i barnehagen

Mobbing finnes i barnehagen. Ringeriksbarnehagene arbeider med forebygging, avdekking og tiltak mot mobbing for eksempel ved å etablere lekegrupper, vurdere og endre strukturer for organisering i barnehagen, voksnes grupperinger og fokus på barnehagen som helhetlig system.

4.1 Betydningen av fellesskapet

Det er aldri barnets ansvar når noen ekskluderes - verken den som mobbes eller den som mobber. Eksklusjon fra lek er ofte tegn på begynnende mobbeadferd og en krenkelse. I denne handlingsveilederen velger vi å behandle mobbing og krenkelser hver for seg.

Å jobbe forebyggende mot mobbing og sette i gang tiltak når mobbing observeres, handler om å jobbe med barns sosiale kompetanse, leke- og samspillkompetanse og utvikling av vennskap og relasjoner til andre. For barnehagebarn er trivsel i barnehagen i høy grad relatert til å ha noen å leke med. Alle barn må inkluderes i fellesskapet og føle seg betydningsfulle i fellesskapet, de må omtales positivt, og de ansatte i samspill med foreldre må sikre denne prosessen. Varme, tydelige og autoritative voksne skal ta ansvar for å skape et godt psykososialt miljø blant barna. Rutiner, rytme og forutsigbarhet i hverdagen for barna, er av stor betydning.

4.2 Definisjon mobbing

I Ringeriksbarnehagene defineres mobbing som følgende:

Mobbing av barn i barnehagen er handlinger fra voksne og/eller andre barn som krenker barnets opplevelse av å høre til og være en betydningsfull person for fellesskapet.

Definisjonen er hentet fra forskningsrapporten "Hele barnet, hele løpet; Mobbing i barnehagen".

4.3 Presisering av definisjonen

Det er bevisst at ord som "gjentatt" og "over tid" ikke anvendes. Med tanke på små barn er det problematisk om mobbing må observeres over tid. En episode av ekskludering alene kan være utslagsgivende når det ses i sammenheng med andre opplevelser barnet har i eller utenfor barnehagen.

Det finnes andre definisjoner på mobbing hvor mobbingen må foregå over en periode, eller definisjoner hvor det presiseres hva mobbing ikke er, som tilfeldig erting. Med en ny forståelse og definisjon på mobbing åpnes det opp for en bredere forståelse av begrepet. Det er naturligvis ikke slik at alle former for erting og slåing i barnehagen er mobbing. Barn krangler, de utvikler seg, og situasjoner i lek og sosial omgang kan bli vanskelig. Dette er ikke nødvendigvis mobbing. I utgangspunktet er det barnets egen subjektive opplevelse som skal lyttes til for å vurdere når noe er mobbing. Det er de voksnes ansvar å snakke med barn om hva de føler og har opplevd, samt kunne vurdere forskjellen på tilfeldig krangling og strukturell utestengelse.

4.4 Forebygging av mobbing

For barn er venner og lek en forutsetning for å trives i barnehagen. Vennsksrelasjoner og lekekompetanse blir derfor fokusområder for barnehagens arbeid med forebygging av mobbing, samt iverksettelse av tiltak når mobbing observeres.

Det er de voksnes ansvar å støtte barn i etablering av vennskap og utvikling av lekekompetanse. I tillegg til vennskap har inkludering i lek en avgjørende rolle for barns opplevelse av tilhørighet.

Det er viktig å være seg bevisst at barn er født som kompetente mennesker, og det gode arbeidet med vennskap og lekekompetanse må begynne allerede på småbarnsavdelingen. De voksnes væremåte og strukturer er en forutsetning for at hverdagen er forebyggende for at barn skal knytte

vennskap og få ro i leken. I tillegg er det viktig å inkludere foreldrene, slik at barnet møter noe som er gjenkjennbart hjemme og i barnehagen. Inkluderingsarbeid er et felles ansvar for alle voksne i barnets liv.

5. Krenkelser i barnehagen

Krenkelser brukes om negative ord eller handlinger som gjør at barn ikke føler seg inkludert i fellesskapet med de andre barna. Det kan være enkelthendelser. Flere krenkende enkelthendelser rettet mot et barn kan, sett i sammenheng med definisjonen av mobbing, betraktes som mobbeatferd (Mobbeatferd i barnehage, Roland).

5.1 Krenkende atferd

Hva som oppleves som krenkende ord og handlinger, er forskjellig fra person til person, og kan avhenge av blant annet alder, forutsetninger og bakgrunn. En kan se begynnende krenkende atferd fra barn i to-tre års alderen ved at de for eksempel ekskluderer og gjemmer seg for enkeltbarn, eller tar ting/ leker fra dem.

Forskning viser at det er vanlig at barn i denne alderen kan være fysisk aggressive ved at de biter, lugger eller kaster sand. Det kan derfor være mest meningsfullt å snakke om mobbing fra barna er fem-seks år, ettersom yngre barn ikke har samme bevissthetsnivå når det gjelder venner. For de yngste er det enda mer viktig å lære ønsket og inkluderende væremåte.

Tre-åringer har gjerne ikke fullt utviklet selvregulering, og de har et begrenset verbalspråk. Det trenger ikke være slik at alle former for erting og slåssing i barnehagen er mobbing. I utgangspunktet er det barnets egen subjektive opplevelse som skal lyttes til for å vurdere om noe er mobbeatferd. Det er de voksnes ansvar å snakke med barn om hva de føler og har opplevd, kunne vurdere forskjellen på tilfeldig krangling og strukturell utestengelse og så tidlig som mulig forhindre at krenkelser får utvikle seg til å bli mobbing.

5.2 Hvordan avdekke krenkende atferd

De voksne i barnehagene skal jobbe sammen for å oppdage krenkende atferd, og kan gjøre dette ved å benytte flere av følgende tilnærminger:

1. Alle ansatte er tilstedeværende og deltakende voksne.
2. Det gjennomføres jevnlig barnesamtaler.
3. Det gjennomføres jevnlig foreldresamtaler.
4. Ansatte skal være åpne t og reflekterte rundt enkeltbarn.
5. Det gjennomføres jevnlig observasjon og undring.
6. Det gjennomføres vurdering av de voksnes atferd og holdninger.
7. Det utarbeides tydelige felles verdier og holdninger som praktiseres.
8. Det er jevnlig oppmerksomhet på gruppeledelse og sosial kompetanse.
9. Det gjennomføres kartlegging av miljøet når det er behov.
10. Vi skal ha oversikt over situasjonen.
11. Det gjennomføres jevnlig diskusjoner og refleksjoner på alle områder i barnehagens praksis.

Selv om barnet har profesjonelle voksne rundt seg i barnehagen, er det fortsatt foreldrene som kjenner barnet best og er ekspert på eget barn. Alle foreldre har derfor det grunnleggende ansvar for barna sine, og må melde ifra til barnehagen dersom de har mistanker om at krenkende atferd forekommer i barnehagen. Dette gjelder ikke bare deres eget barn men også andres barn. Foreldre er barnas viktigste rollemodeller, og de må være bevisste på hvordan de selv opptrer.

5.3 Tiltak ved krenkende atferd

Det skal reageres straks når krenkende atferd avdekkes. Det skal gripes inn, det skal varsles og undersøkes før tiltak settes inn. Aktivitetsplikt iverksettes øyeblikkelig

1. Samtale med involverte barn.
2. Samle inn all nødvendig informasjon.
3. Ped.leder og styrer har ansvaret for oppfølging.
4. Øvrige ansatte informeres for om nødvendig å observere barna, og sammen utarbeide felles strategi relatert til atferden.
5. Foreldrene til de barna som er involvert informeres.
6. Møte med foreldre – hver for seg eller sammen – avhengig av saken.
7. Bli enige med foreldre om tiltak som skal gjøres for å stoppe atferden.
8. Vurdere å informere hele barnegruppa.
9. Vurdere å opprette et sosialt nettverk rundt barnet som utsettes for atferden.
10. Vurdere å ta opp saken i fagteam
11. Evaluering etter 1-2 uker.
12. Evt. videre tiltak

5.4 Voksne som krenker og mobber

En må også i det forebyggende arbeidet rette oppmerksomheten mot voksne som krenker og mobber. Alle profesjonelle voksne må ha kompetanse til å se når andre ansatte krenker og mobber barn og unge, og vite hvordan dette skal håndteres. Barnehagen skal være tydelig på at det er nulltoleranse for mobbing eller andre krenkelser fra voksne mot barn, at det er plikt til å varsle ledelsen og å ha rutiner for håndtering av slike saker.

Voksne som krenker kan for eksempel latterliggjøre og bruke ironi, himle med øynene eller trekke på skuldrene, omtale et barn negativt (snakker ned- settende om eller til barn eller gir dem karakteristikk), utestenge barnet fra sosiale fellesskap, skjenne eller true.

6. Tiltak og aktivitetsplikt

	Oppgaver	Ansvar	Dokumentasjon (verktøykasse BTI)	Nivå BTI
1	Mobbing eller krenkende atferd er observert eller informert om av barn, ansatte eller foreldre.	Den som har mottatt informasjon om eller observert handlingen	Bruk undringsnotat til å dokumentere observasjoner og tanker vedr. krenkende handling	0
2	Ta med undringsnotatet og diskuter med de andre i avdelingen – del undring/bekymring. Bli enige om hvem som gjør hva videre, eks. samtale med barnet, undringsamtale med foresatte	Den som har mottatt informasjon om eller observert handlingen	Undringsnotat	0
3	Samtaler med barnet som opplever seg krenket, for å skaffe informasjon og gi støtte. Barnehagen skal sikre at barnets egen subjektive opplevelse kommer fram.	Alle medarbeidere Pedagogisk leder skal informere styrer	Undringsamtale med barnet Refleksjonsskjema rundt bekymring samtykkeskjema	0
4	Samtaler med foreldre til barnet som opplever seg krenket. Barnehagen har ansvar for å legge til rette for et godt samarbeid når det gjelder tiltak som kan/bør gjøres.	Styrer/pedagogisk leder	Møtereferat – nivå 1	0
5	Samtale med barnet/barna som krenker. Er det flere som krenker, snakkes det med én om gangen. Hensikten med samtalen er å gi beskjed om at slik atferd er uakseptabel og må stoppe umiddelbart. Gjøre avtaler om oppfølging.	Styrer/pedagogisk ledere	Skjema for dokumentasjon	0
6	Samtale med foreldre til barnet som krenker. Barnehagen har ansvar for å legge til rette for et godt samarbeid når det gjelder tiltak som kan/bør gjøres.	Styrer/pedagogisk ledere	Møtereferat – nivå 1, møte med foresatte	1
7	Tiltaksplan utarbeides. På bakgrunn av undersøkelsene og observasjonene lages det en	Styrer/pedagogisk ledere	Tiltaksplan	1

	tiltaksplan som presenteres foreldre. Planen utføres av samtlige ansatte.			
8	Oppfølging. Den krenkende atferden følges inntil den opphører helt. Alle involverte barn skal følges opp.	Styrer/pedagogisk ledere	Skjema for dokumentasjon	1
9	Vurderingsmøte for personalet etter 1-2 uker. Fungerer iverksatte tiltak? Eventuelt videreføring/justering av tiltak. Få frem barnets opplevelse.	Styrer/pedagogisk ledere	Møtereferat – nivå 1	1
10	Ny informasjon/samtale med foreldre om dagens ståsted i saken. Nær dialog med foreldre bør skje kontinuerlig til saken er løst. Evaluering av tiltak. Avklaring om til tiltakene skal justeres, prøve ut nye tiltak. Få med barnets opplevelse. Hvis saken skal tas videre, innhent samtykke fra foresatte. Skriv møtereferat	Styrer	Møtereferat - drøfting og beslutning	1
11	Saken avsluttes om barnehagen, barnet og foreldrene er enige om at barnet har et trygt og godt barnehagemiljø. Dersom ikke – viderefør saken til nivå 2 i BTI	Styrer	Skjema for dokumentasjon	1/2

7. Maler og ressurser

7.1 Sjekkliste for barnehagens psykososiale miljø

Brukes som egenrefleksjon og videre refleksjon i personalgruppa

Spørsmål	Egenrefleksjon
Er samspillet barna imellom preget av sosiale hierarkier, eller av likeverdighet av hvem som bestemmer og hvem som får være med i lek og gruppeaktiviteter?	
Har alle barna lekekompetanse? (hva betyr det å ha lekekompetanse?)	
Støtter og videreutvikler du/dere barnas lek ved behov?	
Har alle barna en å leke med? Alle skal oppleve at de har noen som venter på dem, som gleder seg til at de kommer, noen som spør etter dem når de er borte.	
Snakker dere jevnlig med barna om mobbing, hva de kan gjøre om de blir mobbet eller ser andre barn bli mobbet, individuelt og i gruppe med barna?	
Er du/dere gode rollemodeller overfor barna i forhold til at en ikke snakker nedsettende til eller om hverandre- verken barn, foreldre eller kollegaer?	
Er du/dere autoritative voksne?	
Er det et godt psykososialt miljø blant barnegruppene som er preget av humor, trygghet på hverandre, fellesskap og autoritative voksne?	
Har du/dere nok kompetanse til å kjenne igjen mobbing/ krenkende atferd både hos barn og voksne, og kjenner til/ gjennomfører tiltakene når det observeres?	

Har du/de ansatte gode holdninger til barn og foreldre av andre kulturer, sosiale/økonomiske ulikheter og funksjonshemninger?	
Tas foreldrene med i samarbeidet om en observerer mobbeatferd/mobbing?	

7.2 Sjekkliste for de voksnes relasjoner til barna

Brukes som egenrefleksjon og videre refleksjon i personalgruppa

SPØRSMÅL	EGENREFLEKSJON
Er jeg anerkjennende og støttende i forhold til alle barnas initiativ?	
Er mitt samspill med barna preget av dialog med åpne spørsmål, eller er det mer beskjeder og kontroll mot enkelte av barna?	
Ser jeg alle barn, eller det noen som blir oversett?	
Er det noen barn jeg stadig gir positiv oppmerksomhet, mens andre i hovedsak får mer negativ oppmerksomhet?	
Er det lettere å tro på bestemte barns forklaringer i konflikter enn andres?	
Griper jeg inn og veileder konflikter/utestengning, eller er det noen ganger jeg bare overser det?	
Tar jeg kontakt med alle barna, eller er det noen jeg alltid velger/unngår?	
Har jeg større tålmodighet med enkelte barn enn andre?	
Er jeg bevisst forskjellen på humor og ironi?	

7.3 Mal for møter om krenkelser/mobbing i barnehagen

Maler for møtereferat er i verktøykassa BTI

<https://www.btiringerike.no/verktoykassen/>

7.4 Forpliktende tiltaksskjema ved avdekking av krenkende atferd:

Barnets navn:

Trinn	Tiltak	Ansvar	Gjennomført (sign/dato)
1.	Den som har observert eller observerer krenkende atferd, griper inn og informerer ped.leder straks. Tas opp på nærmeste avdelings- møte/ledermøte. Beskriv så konkret som mulig hva som har skjedd - den voksnes tolkning av situasjonen. Bli enige om tiltak videre.	Den som observerer og oppdager krenkende atferd. Alle	
2.	Samtale med barna som er involvert, evt. alle dersom det synes hensiktsmessig. Barna kommer med forslag til tiltak. Sammenfatte barnas forslag med de tiltakene personalet har kommet frem til.	Ped.leder – den/de ansatte som står barnet/ barna nærmest.	
3.	Foreldre til den/de som blir utsatt for handlingene og den som utfører krenkende handlinger blir informert og tatt med på råd (situasjonsavhengig).	Ped.leder/styrer	
4.	Informasjon til personalet (ved behov).	Styrer	
5.	Evaluering av tiltakene som er iverksatt etter samtaler og observasjon av barna. Samme dag, dagen etter og tett oppfølging første uke. Deretter oppfølging ved behov.		
6.	Evaluering på avdelingsmøter etter 1-2 uker. Drøfte eventuelle nye eller endrede tiltak.	Ped.leder/styrer øvrig personale.	
7.	Ny(e) samtale(r) med foreldre/barn ved behov.	Ped.leder/styrer	
8.	Jevnlige evalueringer – til saken er løst. Minst 1 gang/mnd. – oftere ved behov.	Ped.leder/styrer øvrig personale Foreldre/barn	

7.5 Internkontroll: Våre rutiner for å forebygge mobbing og krenkende atferd

	Oppgave	Tidspunkt	Ansvar
1	Barnehagen gjennomgår handlingsplan og drøfter og dokumenterer barnehagens syn på: Hva er et godt psykososialt miljø? Hva er krenkende atferd? Hva er terskelen for å gripe inn og hva det innebærer? Når skal ledelsen varsles?	August	Styrer
2	Opplæring og informasjon til alle nyansatte <i>«Handlingsplan for trygt og godt psykososialt barnehagemiljø i Ringeriksbarnehagene»</i>	Ved ansettelse	Styrer
3	Barn og foreldre informeres om planen når de starter i barnehagen	Hver høst	Ped.leder
4	Personalet kartlegger barn- voksen relasjoner en gang pr. år.	Oktober	Ped.leder
5	Barnehagen vurderer det psykososiale miljøet og vurderer informasjon som kommer fra foreldresamtaler.	Ledermøte to ganger pr år	Styrer
6	Barnehagens planer og tiltak for forebyggende og holdningsskapende arbeid gjennomfører barnehagehverdagen.	Løpende gjennom året	Styrer/ped.leder
7	Barnehagen evaluerer sitt forebyggende og holdningsskapende arbeid hvert år. Evaluering og evt. revidering av handlingsplan foretas i personalmøte.	Mai	Styrer

7.6 Veileder til kollegasamtaler i arbeidet mot mobbing og krenkelser

Når mobbing eller krenkelser skjer, vil kvaliteten på barnehagen vises gjennom hvordan de voksne samarbeider til beste for barnet for å håndtere mobbing og krenkelse. Det er alltid de voksne i barnehagen som har ansvaret for hvordan kulturen og kvaliteten i barnehagen er. Både barna og foreldrene er helt avhengige av at de ansatte har en kommunikasjonskultur der utfordrende tematikk kan løftes opp og tas tak i.

I rammeplanen står det helt tydelig: *Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette.*

Kollegasamtaler i denne sammenhengen er knyttet til to ulike nivåer:

1. Samtalen mellom leder og kollega.
2. Samtalen mellom to kollegaer i barnehagen.

Disse samtalerne har fellestrekk, men er også forskjellige utfra rollene en har. En kollegasamtale må bygge på et sett av grunnleggende holdninger til den andre, i tillegg til en fast struktur.

7.6.1 Grunnleggende holdninger som bakgrunn for samtalen

- Barnet skal respekteres og mobbing eller krenkelser er derfor ikke tillatt. Respekt for andre mennesker vises og høres i ordene som sies, i kroppsspråket og med et utgangspunkt som sier: «Jeg ønsker å forstå deg og finne ut av det sammen med deg selv om det vi skal snakke om er utfordrende.»
- Å kunne lytte til det den andre sier med åpenhet, selv om hendelsen som har ført til samtalen gjør at egne følelser og erfaringer med personen kan svekke egen evne til å lytte.

Det er viktig at samtalen er preget av respekt og åpenhet, og at ikke budskapet blir «pakket inn i bomull» slik at den som har krenket barnet ikke aner hvor samtalelederen vil eller hva budskapet egentlig er. Tydelighet er viktig, en tydelighet som bunner i respekten for barnet og en holdning som sier at det er de voksnes ansvar å tilrettelegge for et trygt og krenkelsesfritt barnehage liv.

7.6.2 Forslag til struktur på en kollegaveiledningssamtale

- **FØR SAMTALEN:** Avklar varighet på samtalen, hvem skal delta, hvem skal lede samtalen og se til at det ikke blir forstyrrelser (mobiler av, skilt på døren etc.)
- **KLARGJØRING:** Hvorfor har vi denne samtalen, hvem har tatt initiativ, rammer.
- **BESKRIVELSE AV HENDELSE:** Konkrete observasjoner av hendelse(r), opplevelse av hendelse fra den som har krenket.
- **DIALOG:** hvordan opplevdes situasjonen fra den enkelte, hva er «gapet», hva må endres. Hvordan forstår vi dette?
- **TILTAK:** Konkrete og evalueringsbare tiltak må avtales med angitte tidsavgrensninger og klare ansvarsfordelinger.
- **EVALUERINGSSAMTALE OG OPPFØLGING,** må avtales med tydelige tidspunkt og deltagere